

Lähtettäjä:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry
Annankatu 29 A 16
00100 Helsinki
suojelusihteeri@tringa.fi



Espoon ympäristöyhdistys ry
Pappilantie 5
02770 Espoo
espoo@sll.fi

**Vastaanottaja:**

Espoon kaupunki
PL 1 02070 Espoo
kirjaamo@espoo.fi

Mielipide Finnoon keskuksen asemakaavasta (441501) ja kaavan valmisteluaineistosta

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry:n (rek.nro 116.353, 3587 jäsentä loppuvuonna 2020) tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta, lintujen- ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdyssiteenä. Yhdistyksen toiminta-alue on Helsinki ja sen ympäristö (entinen Uudenmaan maakunta sekä Sipoo entisellä Itä-Uudellamaalla).

Espoon ympäristöyhdistys ry (Espyy) on Suomen luonnonsuojeluliitto ry:n (SLL) jäsenyhdistys. Sen toimialue on Espoo, ja yhdistyksellä on 1677 henkilöjäsentä.

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry ja Espoon ympäristöyhdistys ry ovat tutustuneet Finnoon keskuksen asemakaavan nähtävillä olleeseen osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan ja muuhun valmisteluaineistoon ja lausuvat mielipiteenään seuraavaa.

Yleistä

Nyt valmistelussa oleva asemakaava on sisällöltään muutoin sama kuin valtuuston vuonna 2018 hyväksymä ja KHO:n keväällä 2021 kumoama kaava, mutta nyt tarkoitus on sisällyttää Suomenojan linnustollisesti arvokkaan alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa mainitut lievennystoimenpiteet oikeudellisesti sitovina kaavamääräyksinä asemakaavaan KHO:n päätöksen mukaisesti. Valmistelun tässä vaiheessa on ensiarvoisen tärkeää, että järjestöjä ja alueen asukkaita kuullaan ja että kaava laaditaan siten, että Suomenojan

lintukosteikkoon kohdistuva paine minimoidaan ja suojavyöhykkeitä kehitetään alueen arvokkaan linnuston elinolojen turvaamiseksi ja suojelemiseksi.

Tämän lausunnon osana on PDF-muotoinen kuvaliite (Liite 1), jossa esitellään Finnoon lintukosteikon historiaa karttatarkastelun avulla, sekä havainnekuvin kaavailtujen rakennusmassojen suhdetta alueen suojelullisesti merkittäviin luontopiirteisiin.

Karttasarjan vanhin kartta on 1790-luvulta peräisin oleva 'Kuninkaan kartaston' karttalehti, jossa Finnoonlahti esitetään avoimena merenlahtena. Seuraavana on ensimmäinen Suomenlahden yksityiskohtainen merikortti vuodelta 1880. Siinä lahden muoto ja laajuus sekä kapea lahden suu on esitetty tarkemmin, ja syvyytlukemaksi on merkitty 2 jalkaa, eli vajaa metri. Tuolloin kyseessä on selvästi ollut tyyppillinen *flada*, eli maankohoamisrannikolle luonteenomainen umpeutuva merenlahti. Jo tuolloin se on epäilemättä ollut linnustoltaan rikas ja arvokas. Seuraavassa karttakuvassa on yhdistetty 1:20 000 peruskarttaesitykset vuosilta 1945 (oikea puoli) ja 1947 (vasen puoli). Näiden mukaan lahti on ollut suurelta osin ruovikoitunut ja suurelta osin luonnontilassa. Viimeinen kartta esittää Finnoonlahden nykytilaa (Kansalaisen karttapaikka) siten, että vuoden 1880 rantaviiva on piirretty kartan päälle.

Nykyinen lintuallas ei näin ollen ole ihmisen rakentama tekomuoto, vaan maatäytöillä ja pengerryksillä rajattu jäännös alkuperäisestä Finnoonlahden fladasta. Alueen linnustollinen arvo on säilynyt korkeana läpi kaikkien maarakennus- ja muutosvaiheiden.

Lintuallas ympäristöineen on ollut ja on edelleen yksi maamme kaikkein arvokkaimmista lintukosteikoista. Pitkä ajallinen jatkumo on otettava erityisenä lisäarvona huomioon alueen kaavoituksesta päätettäessä. Tämän vuoksi emme edelleenkään voi kaikilta osin hyväksyä nyt arvioitavana olevaa, luontoarvot niukimmalla mahdollisella tavalla huomioivaa kaavaehdotusta.

Suojavyöhykkeet

Asemakaavan suurin ongelma on arvokkaan lintualueen länsipuolen suojavyöhykkeiden kapeus. Lähimmillään asuinrakentamista on alueen länsipuolella osoitettu n. 50 metrin päähän lintukosteikosta, ja lähimmät suunnitellut kerrostalot ovat lisäksi hyvin massiivisia. Ensisijaisesti katsomme, että suojavyöhykkeiden riittävän laajuuden takaamiseksi rakentamista kaava-alueella on supistettava. Lähimpien korttelien suunniteltu rakentaminen on tiheää, ja voi tiheänä rintamana muodostaa esteen lintujen liikkumiselle. Lintualtaan läheisyydessä tulee pyrkiä väljempään ja matalampaan rakentamiseen. Toissijaisesti on huolehdittava siitä, että etenkin suojavyöhykkeen VL-1 osalta kaavamääräyksiin viedään seuraavat toimenpiteet (Yrjölä 2018, FCG 2015):

- 1) Alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetyt suojavyöhykkeet alueen ympärillä tulee toteuttaa suunnitelmassa esitetyllä tavalla. Reunakorttelien ja lintukosteikon välissä on säilytettävä suojaavaa puustoa ja pienkasvillisuutta, ja tarvittaessa sitä on istutettava lisää.
- 2) Linnusto on otettava huomioon kosteikkoaluetta ja allasta reunustavien alueiden käytössä ja hoidossa. Suojavyöhykkeelle ei saa osoittaa ulkoilureittejä, pyöräilyreittejä, lenkkeilypolkuja tai ratsastusta, ja alueen virkistyskäyttö on pyrittävä ohjaamaan pois suojavyöhykkeiltä.
- 3) Suojavyöhykkeellä allasta kiertävä luontopolku on rauhoitettava niin, että sitä käytetään vain luonnon ja linnuston tarkkailuun. Luontopolkua ei saa leventää nykyisestä (n. 2 m), ja luontopolun käyttöä on ohjattava opaskyltein.
- 4) Suojavyöhykkeelle on jätettävä pensaikkoa ja lahoppua niihin kohtiin, joissa se on mahdollista ilman merkittävää haittaa tai vaaraa.

Toisin sanoen, kaavamääräyksistä on käytävä riittävällä tavalla ilmi se, että lintukosteikko ja allas rajoittuu selvästi alueena, jolle ihmisten ei toivota menevän (Yrjölä 2018). Alueelle suunnitellut katselupaikat, kuten piilokojut, tulee toteuttaa niin, ettei niiden käytöstä aiheudu häiriötä altaalla pesiville ja liikkuville linnuille. Koirien ulkoilutusta suojavyöhykkeellä tulee rajoittaa ja ohjata toisaalle esimerkiksi muualle toteutettavan koirapuiston avulla.

Rakentamisalueiden toteutus

Kaavamääräyksiin on lisättävä suojavyöhykkeitä koskevien määräysten ohella myös asuinkortteleiden rakentamiseen liittyviä seikkoja. Keskusta-alueen korttelien (31128, 31129, 31131 ja 31132) altaan puoleisissa sivuissa ei saa käyttää yli kerroksen korkuisia kirkkaita lasipintoja, jos julkisivut nousevat yli puiden latvojen tason. Korkeita lasipintoja voidaan käyttää, jos lasit on kuvioitu tai lasien edessä on rakenne-elementtejä, jotka vähentävät lintujen törmäysriskiä. (Yrjölä 2018)

Keskuksen korkeissa rakennuksissa ei saa käyttää yli 20 metrin korkeudella (eli ympäröiviä rakennuksia korkeammalla) yli kerroksen korkuisia kirkkaita lasipintoja. Korkeita lasipintoja voidaan käyttää, jos lasit on kuvioitu tai lasien edessä on rakenne-elementtejä, jotka vähentävät lintujen törmäysriskiä. Korkeimpien talojen yläosien valaistuksella ei saa aiheuttaa haittaa linnuille. Yläosia saa valaista siten, että törmäysriskiä ei aiheudu. Keinona voi olla esimerkiksi valaistuksen säätäminen. (Yrjölä 2018)

Ikkunoita koskevien ohjeiden lisäksi kaavamääräyksiin on kirjattava sitovasti myös se, että Suomenojan lintukosteikkoon länsipuolella rajoittuvien kortteleiden (31128, 31129, 31131 ja 31132) rakentamisessa sekä voimalaitoksen lisärakentamisessa voimakasta melua tai häiriötä aiheuttavien työvaiheiden suorittaminen on kielletty 1.4.–15.8. välisenä aikana altaalla pesivien slintujen pesimärauhan turvaamiseksi (Yrjölä 2018). Niin ikään kaavamääräyksiin on syytä kirjata se, että altaan veden tasoa tulee seurata ja tarvittaessa altaaseen johtaa lisää vettä, kuten on todettu myös alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa (FCG 2015).

Liito-orava

Uudistettuine määräyksineenkään kaava ei todennäköisesti tule turvaamaan alueen sisään jäävän liito-oravahabitaatin säilymistä. Tähän vaikuttaa kaksi keskeistä tekijää:

1. Valot. On muistettava, että liito-orava on arka yöeläin. Aivan lähelle pienen metsikkökielekkeen laittaa kaavaillut korkeat kerrostalot pihavaloineen, asuntojen ikkunoista loistavat valot sekä pimeään aikaan alueella liikkuvat autot ym. muodostavat ympärivuorokautisen ja häiritsevästi vaihtelevan valosaastekuorman. Kaavailtujen rakennusmassojen osalta (vrt. Liite 1 havainnekuva) tämä tulisi kaavamääräyksillä kyetä poistamaan. Pihavalaistusta ja liikennettä kaava pystynee ohjaamaan, mutta ei liene realistista määrätä asuinkerrostaloihin ikkunattomia seiniä metsikön puolelle. Habitaatin turvaamiseksi tulisi rakennuksia siirtää merkittävästi kauemmas, ja niiden kerroskorkeutta alentaa. Edes metsikön latvukset jäisivät pimentoon, jos ympäröivät talot olisivat enintään 3-kerroksisia
2. Maantäyttö. Pienialaisen liito-oravametsikön korkeustaso on suureksi osaksi varsin lähellä merenpinnan tasoa, koska metsälaikku edustaa alkuperäistä fladan maantunutta rantavyöhykettä. Rakennusalueella sen sijaan maantäytöllä on korotettu maanpintaa merkittävästi, mikä on metsikön ympärilläkin jo nähtävissä. Aluetta kiertävä tiepenger ja valmistellut rakennuspaikat nousevat 1,5–2 metriä metsän pohjaa ylemmäksi. Tämä tulee epäilemättä vaikuttamaan metsäsirpaleen vesioloihin haitallisesti. Pahimmillaan puusto saattaa kuolla, jos kuoppaan muodostuu pitkäaikainen tulvavesien seisonta-allas. Ympäröivän maanpinnan korottaminen vaikuttaa myös siihen, että nykyisellään noin

20-metrinen puuston latvustaso jää tätäkin matalammaksi suhteessa viereen nouseviin kerrostaloihin, jolloin toisaalta talojen öinen valosaaste ja päivän aikainen varjostus edelleen korostuvat.

Johtopäätökset

Finnoon keskuksen asemakaava lisää toteutuessaan Suomenojan lintukosteikolle ja altaalle kohdistuvaa häiriötä ja painetta huomattavasti nykyiseen verrattuna. Valmisteluvaiheessa on syytä pyrkiä minimoimaan kaikki haitalliset vaikutukset oikeudellisesti sitovien kaavamääräysten avulla KHO:n päätöksen mukaisesti, ja lisäksi alueen linnuston tilaa, liito-oravahabitaatin säilymistä ja edellä sekä hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitettyjen lieventämistoimenpiteiden tehokkuutta on seurattava säännöllisesti.

Helsingissä 8.10.2021

Alexi Mikola

Puheenjohtaja

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —

Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry

Espoossa 8.10.2021

Anni Simola

Puheenjohtaja

Espoon ympäristöyhdistys ry

Kristiina Mod

Sihteeri

Espoon ympäristöyhdistys ry

Lähteet:

FCG, Finnoon linnustollisesti arvokkaan alueen hoito- ja käyttösuunnitelma ja sen toteuttamisperiaatteet (HKS). FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy 2015.

Yrjölä, R., Arvio Finnoon keskuksen rakentamisen vaikutuksesta linnustoon. Ympäristötutkimus Yrjölä 2018.

Liite 1 – Finnoon altaan länsipuoli: OAS-kaava-alueen kartografista ja visuaalista tarkastelua

Finnoon altaan länsipuoli

OAS-kaava-alueen kartografista ja visuaalista tarkastelua

Seuraava karttasarja osoittaa, että Finnoonlahti on tyypillinen Suomenlahden rannikon matala merenlahti eli *flada*, joka jo vanhastaan on ollut arvokas lintuvesi.

Lahtea on sittemmin täytetty ja pengerretty puhdistamon tekniseen käyttöön, mutta tämä ei ole olennaisesti vaikuttanut sen luontaiseen linnustolliseen ja suojelulliseen arvoon.



Finnoonlahti, Kuninkaan tiekartasto 1796



Finnoo lahti, Suomenlahden saaristokartasto 1880.



Finnoonlahti, peruskartat 1945/1947



Finnoonlahti, nykyinen karttakuva (Kansalaisen karttapaikka 2021)

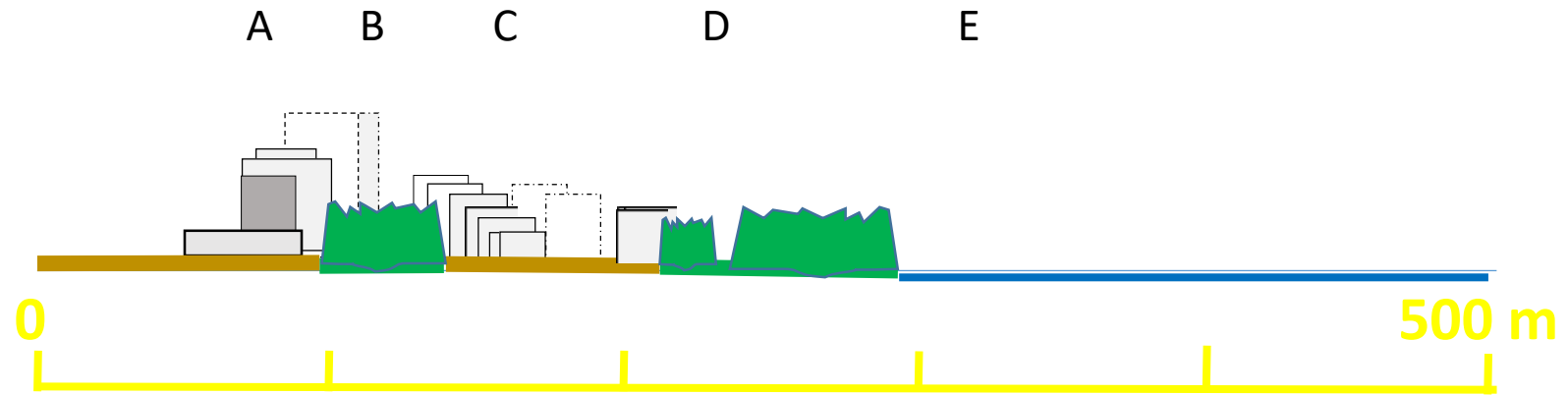


Finnoonlahti, nykyinen karttakuva ja vuoden 1880 saaristokartaston (merikortin) rantaviiva

Rakennusmassojen visualisointia

Profiililinja **A-E**, jonka kohdalla tarkastellaan punaisella rajatun alueen rakennusmassojen suhdetta suojeltavaan liito-oravametsikköön **B** (seuraava kuva)

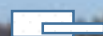




Profiililinja rakennusmassojen A ja C sijoittumisesta liito-oravametsikön B ympärille, ja suhteessa lintualtaaseen E ja sen rantavyöhykkeeseen D. Latvuskorkeus n 20 m.

Finnoon keskus: altaan länsipuolelle suunnitellut tornitalot Hanikan Matasaaresta nähtynä (allas ja lähimmät talot projisoitu tähän kuvaan ikään kuin Rullaniemen läpi nähtyinä. Korkeudet suuntaa-antavia.

Tornitalot, 16-26 kerrosta
60-100 m



Lähimmät talot
n 80 m altaasta



Lintuallas
(leveys 500 m)



Voimalaitoksen piippu
150 m ->

